

شاخص - دفتر اول

عیار دولت

بررسی نقاط ضعف و قوت دولت های نهم و دهم

تهیه شده از بسیج دانشجویی
دانشگاه صنعتی شریف

عیار دولت

بررسی تناط ضعف و قوت دولت های نهم و دهم

۳	مقدمه
۳	نقاط مثبت
۳	انطباق شعار دولت با مبانی انقلاب
۳	احیای شعار مبارزه با فساد
۳	پیشرفت های عمرانی کشور
۴	پرکاری دولت علی رغم عدم همکاری برخی نهادها
۴	شکستن حلقه مدیریتی و دائمی نبودن مدیریت وعدم تعلق دولت به جریان خاص
۴	توقف روند غرب گرایی در دولت
۵	روحیه تهاجمی در مقابل استکبار و عدم انفعال در برابر آنان
۵	ساده زیستی
۵	سفرهای استانی و ارتباط چهره به چهره با مردم
۶	سعه و شرح صدر
۶	خاکی و مردمی بودن دولت
۶	انجام و اصلاح امور اقتصادی بزرگ در کشور
۷	امید دادن به مردم
۷	توانمندی رسانه ای بسیار بالا
۷	شجاعت و قاطعیت به خصوص در تحول گرایی
۸	تقویت روحیه اسلامی در کشور های منطقه
۸	توسعه و تعمیق دشمن شناسی
۸	اعتقاد به پیشرفت درون زا
۹	نقاط منفی
۹	رابطه با ولایت
۹	عدم شناخت درست پدیده بیداری اسلامی

۱۰	وجود خط قرمز برای نزدیکان
۱۰	ارتباط ضعیف با نخبگان
۱۰	عدم ثبات مدیریتی
۱۰	ایجاد تنش بین ارکان حکومت و بردن اختلافات به سطح مردم و عدم توجه به مسئله
۱۰	وحدت ملی
۱۱	عدم توجه کافی به سند چشم انداز
۱۱	خودمحوری مدیریتی
۱۲	تصمیمات ضربتی و بدون کار کارشناسی لازم
۱۲	عدم تمکین به قانون در بسیاری موارد
۱۲	توقعات مردم را با وعده های بدون ضمانت اجرایی بالا بردن
۱۳	حاشیه سازی
۱۳	غلیظ کردن ادبیات دینی بدون تناسب داشتن با رفتار
۱۳	حرف و ایده نداشتن در عرصه فرهنگی
۱۴	عدم رفع مظلومیت از حوزه فرهنگ
۱۴	سطحی نگری در امور فرهنگی
۱۴	کم توجهی به برخی موضوعات اقتصادی
۱۴	ضعف ساختاری وزارت خارجه
۱۵	عدم مبارزه جدی با مفساد اقتصادی
۱۶	اینفوگرافیک نقاط مثبت و منفی دولت نهم و دهم

مقدمه

در این جزوه سعی شده است پیرو بیانات مقام معظم رهبری، نقاط مثبت و منفی دولت نهم و دهم دیده شود. در حد امکان تلاش بر این بوده است که نکات به صورت مستدل و مستند باشند و انصاف رعایت شده باشد؛ گرچه طبعاً انتظار خالی از اشکال بودن، انتظاری نا بجاست. از آنجایی که دولت نهم و دهم تغییرات زیادی با هم دارند، باید این نکته توجه گردد که برخی نکات مختص دولت نهم یا دهم و برخی در هر دو دولت بوده است. اما قطعاً نکاتی هستند که در یک دولت بیشتر به چشم می آمدند.

نقاط مثبت

انطباق شعار دولت با مبانی انقلاب

«شعارهای دولت و مسئولان و اهداف تعیین شده‌ی آنان کاملاً با مبانی انقلاب و با مبانی اعلام شده‌ی امام عزیز ما منطبق است.»^۱

اعتقاد دولت این بود که انقلاب اسلامی نه یک مرحله که از آن عبور کردیم و گذشتیم، بلکه روح حاکم بر تمام تصمیمات و اجراییات نظام اسلامی است. این نگرش در دولت از ابتدا وجود داشت و در مقایسه با دوران کارگزاران و اصلاحات است که به خوبی این تفاوت در نگرش تبیین می شود.

احیای شعار مبارزه با فساد

«یک وقتی بنده گفتم که این اژدهای هفت سر فساد را به این آسانی نمیشود قلع و قمع کرد؛ خیلی کار سختی است. نه اینکه حالا بگویم قلع و قمع شده؛ نخیر، الان هم قلع و قمع نشده؛ لیکن جرأت مقابله‌ی با آن هست. خب، وقتی که اجزاء مجموعه، خودشان آلوده‌ی به فساد نباشند، طبعاً جرأتشان بیشتر است.»^۲

پیشرفت های عمرانی کشور

«در طول این چند سال در کشور کارهای وسیع عمرانی انجام گرفته؛ بخصوص در مناطق دور دست، در بخشهای مختلف؛ اینها واقعاً کارهای مهمی است؛ این یک رویکرد بسیار مهمی در حرکت دولت است.»^۳

ایجاد سرعت و جدیت مضاعف در به ثمر نشاندن پروژه های عمرانی به خصوص در مناطقی که شاید اسمشان نیز به گوشمان نخورده بود، و همچنین ایجاد ظرفیت های مدیریتی در کنار

۱ بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار با رئیس جمهور و اعضای هیئت دولت ۱۳۸۵/۰۶/۰۶

۲ دیدار رئیس جمهوری و اعضای هیئت دولت ۱۳۸۷/۰۶/۰۲

۳ بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار با رئیس جمهور و اعضای هیئت دولت ۱۳۹۱/۰۶/۰۶

آن از کارهای مهم دولت بود.

پرکاری دولت علی رغم عدم همکاری برخی نهادها

«پرکاری این دولت هم انصافاً چیز برجسته‌ای است؛ حتی بعضیهایی که مخالف هم هستند، این را نمیتوانند انکار کنند.»^۴

مردم داری و تلاش شبانه روزی برای حل مشکلات روزمره و جدی مردم توأم با تواضع و فروتنی واقعی در برابر مردم کاملاً در دولت وجود داشت. در شرایطی که برخی نهادهای صاحب قدرت و ذی نفوذ در نظام با دولت رابطه خوبی نداشتند و همکاری لازم را انجام نمی دادند، پرکاری به صورت یک فرهنگ نا نوشته در سطوح بالای مدیریتی نهادینه شده بود. و شخص رئیس جمهور به عنوان نماینده دولتی پر کار حتی در رسانه های خارجی هم مطرح بود.

شکستن حلقه مدیریتی و دائمی نبودن مدیریت و عدم تعلق دولت به جریان خاص

یکی از نکات مثبت دولت آقای احمدی نژاد استفاده از وزرا و معاونینی بود که لزوماً قبل از آن در حلقه مدیریتی کشور حساب نمی شدند. در دولت های قبلی بودند افرادی که دائماً در پست وزارت یا معاون وزیری و جزو تیم مدیریتی کشور بودند؛ اما آقای احمدی نژاد با شکستن این حلقه مدیریتی، نکته مثبتی را در کارنامه خود به ثبت رساند. مضافاً اینکه آقای احمدی نژاد به دسته و جریان و گروه خاص سیاسی تعلق نداشت و این عدم تعلق، آزادی و فراغ بال را برای ایشان ایجاد کرده بود که وام دار نبودن دولت به احزاب و گروهها به عنوان نتیجه آن بود.

از طرفی این نکته نیز در دولت وجود داشت که دولت هیچ تعهدی به کسی در قبال عدم کارآمدی نداشت. یعنی مدیران به این نکته واقف بودند که اگر روال کاری درستی نداشته باشند، از مدیریت کنار گذاشته می شوند. میثاق نامه ای که در دولت نهم امضا شد دال بر همین موضوع بود؛ اگرچه این موضوع در مواردی به خصوص در اواخر دولت نهم و اواخر دولت دهم به افراط کشیده شد و حاشیه ساز شد.

توقف روند غرب گرایی در دولت

«روند غرب باوری و غرب زدگی را که متأسفانه داشت در بدنه‌ی مجموعه‌های دولتی نفوذ میکرد، متوقف کردید؛ این چیز مهمی است.» «گرایش‌های سکولاریستی - که متأسفانه باز داشت در بدنه‌ی مجموعه‌ی مدیران کشور نفوذ میکرد - جلوی‌ش گرفته شد.»^۶

عدم اعتقاد به مدل های دیکته شده ی غربی و یا شبه غربی توسعه در دنیا و همچنین عدم

۴ بیانات معظم له در دیدار رئیس جمهور و اعضای هیأت دولت به مناسبت هفته دولت ۱۳۸۶/۰۶/۰۴

۵ دیدار رئیس جمهوری و اعضای هیئت دولت ۱۳۸۷/۰۶/۰۲

۶ دیدار رئیس جمهوری و اعضای هیئت دولت ۱۳۸۷/۰۶/۰۲

اعتماد به تکنوکرات های مدعی و واقعی در این دولت به وجود آمد. تا قبل از آن این گزاره وجود داشت که نیروهای حزب اللهی انسان های خوب ولی بی عرضه اند! تخصص، تکنیک مداری چیزی است و تعهد چیز دیگری است!

روحیه تهاجمی در مقابل استکبار و عدم انفعال در برابر آنان

«این دولت در برابر زیاده خواهیهای استکبار، دچار انفعال نشد؛ این به نظر من خیلی مهم است که در تعامل با دنیا، انسان جای خودش را بداند، خواست خودش را بداند، نیرو و قدرت خودش را بداند و بداند که باید چه کار کند.»^۷ «مسئله ای اعاده ی عزت ملی و ترک انفعال در مقابل سلطه و تجاوز و زیاده طلبی سیاستهای دیگران و ترک شرمندگی در مقابل غرب و غریزدگی را هم انسان در این دولت احساس میکند»^۸ پرداختن به عمق استراتژیک دشمن و منفعل کردن صهیونیسم و امریکا در جهان در این دولت اتفاق افتاد. و همچنین بر هم زدن دو گانه های استکبار پسند مثل عرب و عجم و نشان دادن فلسطین به عنوان نماد حق. به جای گفتن تنش زدایی در برابر دشمن که از حرفهای اشتباهی است که بسیاری می ززند باید گفت قدرت افزایی شود در برابر دشمن در مذاکره تا بتوان توأم با حفظ عزت به نتیجه ی مطلوب رسید. نوسازی دیپلماسی انقلاب اسلامی، ایستادگی و نفی هر گونه سازش و عقب گرد و خفت در برابر دشمنان اسلام با اتکا به روح استقلال خواهی در این دولت به روشنی دیده می شد.

ساده زیستی

«ساده زیستی - بخصوص در خود آقای رئیس جمهور - خوب و برجسته است و چیز باارزشی است؛ در مسئولین هم - کما بیش؛ یک جایی کمتر، یک جایی بیشتر - بحمدالله هست.»^۹

افتخار و اعتزاز به ساده زیستی و تبدیل کردن زیست اشرافی به ناهنجار حاکمیتی از جمله مفاهیمی بود که در این دولت احیا شد.

سفرهای استانی و ارتباط چهره به چهره با مردم

«در رساندن خدمت به افراد محروم جامعه و عدالت، به اعتقاد این مسئله ی سفرهای استانی خیلی مهم است.»^{۱۰} «تلاش دولت در جهت ارتباط با مردم، تلاش فوق العاده ی کاری که خوشبختانه در دولت مشاهده میشود.»^{۱۱}

۷ بیانات معظم له در دیدار رئیس جمهور و اعضای هیأت دولت به مناسبت هفته دولت ۱۳۸۶/۰۶/۰۴

۸ دیدار رئیس جمهوری و اعضای هیئت دولت ۱۳۸۷/۰۶/۰۲

۹ دیدار رئیس جمهوری و اعضای هیئت دولت ۱۳۸۷/۰۶/۰۲

۱۰ بیانات معظم له در دیدار رئیس جمهور و اعضای هیأت دولت به مناسبت هفته دولت ۱۳۸۶/۰۶/۰۴

۱۱ بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار با رئیس جمهور و اعضای هیئت دولت ۱۳۹۱/۰۶/۰۶

ارتباط نزدیک و مستمر با مردم و بازخوردگیری از کار دولت در سفرهای استانی پی در پی و ایجاد مکانیزیم ارتباط چهره به چهره مسئولین با مردم در سفرهای استانی و همچنین نگاه تمرکز زدایانه و اتکا به ظرفیت های استانی از کارهای بزرگ دولت بود.

سعه و شرح صدر

در دولت نهم و دهم حجم انتقادات و تخریبها و ناسزاها بسیار بسیار بیشتر از دولت های قبلی بود؛ به خصوص در دولت نهم و به ویژه در در ایام انتخابات ۸۸ فشارهای رسانهای و انبوه تهمت ها و تخریبهای داخلی و خارجی وجود داشت. در دولت نهم، فارغ از اینکه این انتقادات وارد بود یا نبود، دولت در اکثر موارد با شرح صدر و بزرگواری و نگاه خطا پوشانه این موارد را می گذراند. اما در دولت دهم این رویه تغییر کرد و دولت نتوانست آن شیوه درست را ادامه دهد. افشاگری یا تهدید به آن که علی رغم تاکید رهبری در ۲۸ بهمن ۹۱ در مورد خلاف بودنشان بازهم تکرار شدند نمونه ای از تغییر رویه در دولت دهم بود.

خاکی و مردمی بودن دولت

«امتیاز سوم هم روحیه ی مردمی و خاکی این دولت است؛ این هم خیلی باارزش است؛ این را قدر بدانید.»^{۱۲}

«امروز دولت ما یکی از محبوب ترین دولت ها بعد از مشروطه تا امروز است؛ در طول این صد سال.»^{۱۳}

خدمت، کار و نوکر دانستن دولت مردان و اساساً دولت را به عنوان خدمت کار تلقی کردن و تغییر و تقبیح فرهنگ اشرافیت دولتی در این دولت شکل گرفت. یعنی دولت، این مفهوم که وزیر یا یک مسئول دولتی شأنی و منزلتی دست نیافتنی دارد را به هم زد و این مفهوم که وزیر شخصی است که باید شبانه روزی خدمت کند، دائماً در سفر است، باید پاسخگوی مراجعات مردمی باشد و... را جایگزین کرد و به طور خلاصه تلاش جدی برای حذف تصور اینکه مدیریت به عنوان مزیت کلان در کشور است داشت.

انجام و اصلاح امور اقتصادی بزرگ در کشور

یکی از نقاط قوت دولت انجام اموری بودند که در دولت های قبلی به هیچ وجه اراده ای برای انجام آنها نبود. سهمیه بندی بنزین یکی از این طرحها بود که در طی آن صرفه جویی های بی نظیری در مصرف بنزین صورت گرفت. هدفمندی یارانه ها نیز موضوعی بود که دولتهای قبلی بسیار علاقه داشتند آن را انجام دهند ولی این توان را در خود نمی دیدند.

۱۲ دیدار رئیس جمهوری و اعضای هیئت دولت ۱۳۸۷/۰۶/۰۲

۱۳ بیانات در مراسم هفدهمین سالگرد ارتحال حضرت امام خمینی (ره) ۱۳۸۵/۰۳/۱۴

امید دادن به مردم

«شما هم دولتی هستید که این دو خصوصیت را جزو شعارها و برنامه‌های عملکرد خودتان قرار داده‌اید؛ هم به مردم امید می‌دهید، هم وعده‌ی عدالت می‌دهید.»^{۱۴}

ارتقای خود باوری ملی و اعتماد به نفس عمومی در مردم از کارهای بسیار مهم دولت بود به نحوی که مردم به این باور رسیدند که انجام کارهای بزرگ ملی و حتی جهانی مثل غنی سازی اورانیوم، ساخت موشک، ساخت ماهواره و ... دور از ذهن نمی باشد.

توانمندی رسانه ای بسیار بالا

ویژگی شخصی و بسیار مثبت آقای رئیس جمهور هوش رسانه ای بسیار بالای ایشان بود. در موضوعات داخلی و به خصوص در موضوعات خارجی جریان ساز بودن رئیس جمهور هویدا بود. آقای احمدی نژاد در اکثر موارد بدون استفاده از رسانه عادی فضا سازی می کرد و رسانه ها مجبور به پوشش خبر او بودند. در سفرهای نیویورک به وسیله انواع مصاحبه ها در خود آمریکا علیه آمریکا صحبت های متعددی صورت می گرفت. صحبت در دانشگاه کلمبیا نمونه ای از این صحبت ها بود که رهبرانقلاب در یکی از بیانات خود به آن اشاره کردند:

«همین نمونه‌ی دانشگاه کلمبیا، نمونه‌ی خوبی است. انصافاً این منطبق قوی و تسلط بر نفس - یعنی روحیه‌ی خوب، اعتماد به نفس - و اعتماد به این منطق، کار خودش را کرد.»^{۱۵}

شجاعت و قاطعیت به خصوص در تحول گرایی

«خصوصیت دیگر، شجاعت این دولت و قاطعیت اوست. این کار بزرگی که شما برای سهمیه بندی بنزین انجام دادید... یا بقیه‌ی اقدامهایی که شده، حاکی از شجاعت و قاطعیت این دولت است.»^{۱۶}

«از جمله‌ی خصوصیات دیگری که من یادداشت کرده‌ام در این جا بگویم، مسئله‌ی روحیه‌ی تحول گرایی و نوآوری و اصلاح است.»^{۱۷}

شجاعت در بر هم زدن چهارچوب ها و مدل های نهادینه شده در توزیع منابع، بانک ها و بیمه ها و ایجاد گفتمان انتقادی نسبت به وضعیت اکنون اقتصادی در این دولت وجود داشت. و همچنین شجاعت و قاطعیت دولت در تولید ایده های نو و اجرایی کردن آن مثل سهمیه بندی بنزین و هدف مند سازی یارانه ها.

۱۴ بیانات معظم له در دیدار رئیس جمهور و اعضای هیأت دولت به مناسبت هفته دولت ۱۳۸۶/۰۶/۰۴

۱۵ دیدار رئیس جمهوری و اعضای هیئت دولت ۱۳۸۷/۰۶/۰۲

۱۶ دیدار رئیس جمهوری و اعضای هیئت دولت ۱۳۸۷/۰۶/۰۲

۱۷ بیانات معظم له در دیدار رئیس جمهور و اعضای هیأت دولت به مناسبت هفته دولت ۱۳۸۶/۰۶/۰۴

تقویت روحیه اسلامی در کشور های منطقه

تقویت هسته های مقاومت در برابر استکبار و صهیونیسم در کل دنیا به ویژه در منطقه خاورمیانه و امریکای لاتین از جمله کارهای مهمی بود که با سیاست های این دولت به ثمر نشست. همچنین انگیزش شدید در میان مسلمانان کل عالم به نفع انقلاب اسلامی به عنوان یک الگوی قابل تحقق در برابر امریکا و دست نشانده های آن و ایجاد جرقه های بیداری اسلامی در منطقه از نکات مثبت دولت به خصوص دولت نهم به شمار می رود.

توسعه و تعمیق دشمن شناسی

شفاف سازی و عمومی سازی و ساده سازی منطق حق خواهی از کارهای مهم دولت بود تا مردم را نسبت به برنامه های استکبار هشیار کند. دیالوگ های بین سران کشورها عمومی شده بود به طوری که مردم کانه همه از زبان دیپلماسی آگاهند و مانند مسایل روز پیرامون آن صحبت می کردند.

اعتقاد به پیشرفت درون زا

شکستن حلقه بسته مدیران کشور و وارد شدن جوانان به عرصه مدیریتی از سیاست های خوب این دولت بود. همچنین عدم اعتماد به تکنوکرات هایی که در دولت های پیشین شکل گرفته بودند و ورود حزب الهی های متعهد به عرصه مدیریتی از اتفاقات مثبت دولت بود.

نقاط منفی

رابطه با ولایت

در طول دوران هشت ساله ریاست جمهوری آقای احمدی نژاد به خصوص در دوره دوم، نکات منفی بزرگی در موضوع رابطه با ولی فقیه وجود داشت. برکناری معاون اول با تاخیر چند روزه نسبت به زمان دستور مقام معظم رهبری، خانه نشینی ۱۱ روزه در پی مخالفت رهبری با عزل وزیر اطلاعات، تقریر نامه هایی با ادبیات نامناسب به رهبر انقلاب، عدم توجه به فرمایش ولی فقیه مبنی بر حفظ وحدت بین قوا و انجام خلاف شرع در مجلس شورای اسلامی و بکارگیری احساسات مردم در جهت اختلاف، مواردی بودند که نمی توان از کسی که تا پای جان در تبعیت از ولایت فقیه ایستاده است^{۱۸} و رمز پیروزی را در پیروی از ولایت فقیه می داند^{۱۹} و حاضر نیست تاییدات رهبری را با هیچ امتیاز مادی دیگری عوض کند^{۲۰} انتظار داشت. گرچه به واسطه این امور نمی توان رئیس جمهور را ولایتمدار ندانست اما اتفاقات رخ داده جایگاه ایشان را در بحث رابطه با ولایت بسیار تنزل بخشید؛ هر چند که ایشان هنوز از دولتهای قبلی شرایط بهتری دارند.

عدم شناخت درست پدیده بیداری اسلامی

رهبر انقلاب در مورد بیداری اسلامی می فرمایند: «بیداری اسلامی یک حقیقتی است که اتفاق افتاده است... بتدریج هسته‌ی بیداری، یقظه‌ی اسلامی رشد کرده، ثبت شده است و دارد خود را نشان میدهد. مردم دنیای اسلام امروز احساس میکنند که وسیله‌ی عزتشان، وسیله‌ی سربلندی‌شان، وسیله‌ی استقلالشان، اسلام است. به برکت اسلام، همه‌ی آرزوهای ملی یک ملت در دنیای اسلام می تواند برآورده شود. ملت‌های اسلامی به برکت اسلام میتوانند در مقابل تسلط غرب، در مقابل تکبر دولتهای غربی، در مقابل سلطه‌ی ظالمانه‌ی دولتهای غربی، در مقابل استثمار و استکبار دولتهای غربی بایستند.»^{۲۱}

در صورتی که رئیس جمهور در رابطه با بیداری اسلامی می گوید: «اینکه گفته می شود بیداری اسلامی، منظور تنها بیداری مسلمان ها نیست. بلکه اسلامی، صفت بیداری است و منظور بیداری از جنس اسلام است... اسلام آمده تا انسانها را به فطرت الهی خود برگرداند و خطاب اسلام، بشری و برای همه انسانها است... بدون تردید هر کسی در هر جای دنیا تسلیم امر خدا شود، مسلمان است»^{۲۲}

آقای رئیس جمهور در مواردی نظرات متفاوت پیرامون بیداری اسلامی مطرح کردند و با دلایل غیر دقیق تاکید زیادی بر بیداری انسانی به جای بیداری اسلامی داشتند. این تفاوت نگاه در مواردی به انجام اعمالی خلاف سیاست های نظام در قبال کشور های اسلامی منطقه شد.

۱۸ سخنرانی رئیس جمهور در راهپیمایی ۲۲ بهمن سال ۱۳۸۵

۱۹ سخنرانی رئیس جمهور در مراسم افتتاح شش هزار ساترنیفیوژ ۱۳۸۷/۱/۲۰

۲۰ سخنرانی در استان مرکزی ۱۳۸۷/۶/۳

۲۱ بیانات در دیدار مسئولان نظام و میهمانان کنفرانس وحدت اسلامی ۱۳۹۱/۱۱/۱۰

۲۲ سخنرانی رئیس جمهور در اجلاس جهانی اساتید دانشگاهها ۱۳۹۱/۹/۲۰

وجود خط قرمز برای نزدیکان

«در واقع کابینه خط قرمزی است که اگر بخواهند به آن دست اندازی کنند، دیگر من باید وظیفه‌ی قانونی خود را انجام دهم و این حتماً به کشور آسیب می‌زند.»^{۲۳}

مواردی در دولت بودند که افراد نزدیک به رئیس جمهور مانند آقای بقایی و ملک زاده گرچه حتی حکم دادگاه داشتند اما از لایه نزدیکان ایشان جدا نشدند و همچنان در سمت های مهم کشوری باقی ماندند.

ارتباط ضعیف با نخبگان

«نکته‌ای که من می‌خواهم اضافه کنم، این است که در ملاقاتهای متعددی که من با نخبگان و زبندگان کشور - دانشگاهی، حوزوی - در سطوح مختلف دارم، مکرر از شما مسئولان محترم گله میکنند که اینها در بین ما نمی‌آیند و با ما در این زمینه‌ها صحبت نمیکنند. این اشکال بر شما وارد است.»^{۲۴}

عدم ثبات مدیریتی

از آنجا که آقای احمدی نژاد قبل از سال ۸۴ به طور رسمی فعالیت سیاسی انجام نداده بود و همانگونه که خود نیز مطرح کرده بود عضو جریان و گروه و حزب و دسته خاصی نبود، لذا تیمی به عنوان پشتیبان فکری و اجرایی در اختیار نداشت. این موضوع از آنجا که دولت را وام دار گروهی نمی‌کرد و استقلال آزادانه‌ای به دولت می‌داد، مزیت حساب می‌شد؛ ولی از طرفی منجر به اجبار رئیس جمهور برای تشکیل کابینه از طیف گسترده‌ای از اصولگرایان شد که این امر دولتی غیر یکسان را سبب شد و زمینه ساز عدم ثبات مدیریتی در دولت شد. این موضوع یکی از دلایل بی ثباتی دولت بود. امری که نتیجه آن تغییر یا برکناری ۳۳ وزیر در طول ۸ سال ریاست جمهوری بود. در طول این مدت بانک مرکزی که برای ثبات اقتصادی باید شرایط پایداری داشته باشد، سه شخص مختلف را بر صندلی ریاست خود تجربه کرد. از ۲۱ وزیر دولت نهم فقط ۸ وزیر به کابینه دولت دهم راه یافتند و دیگر وزرا افراد جدیدی بودند که وزارت را تجربه می‌کردند. علاوه بر این آمار بالای تغییرات استانداران نیز دلیل دیگری برای تایید این سبک مدیریتی که بعضاً مدیریت آزمون و خطایی نامیده می‌شد، بود.

ایجاد تنش بین ارکان حکومت و بردن اختلافات به سطح مردم و عدم توجه به مسئله وحدت ملی

«تعامل با دو قوه‌ی دیگر هم یکی از این توصیه‌هاست. تعامل با مجلس و تعامل با قوه‌ی قضائیه، کار لازمی است؛ این را مطلقاً نباید ندیده گرفت. البته ممکن است در این راه تلخیها و مشکلاتی وجود داشته باشد؛ ولی باید تحمل کرد؛ بهتر است.»^{۲۵}

۲۳ سخنان رئیس جمهور در حاشیه جلسه هیئت دولت ۱۳۹۰/۴/۸

۲۴ بیانات در دیدار رئیس جمهوری و اعضای هیئت دولت ۱۳۹۰/۶/۶

۲۵ دیدار رئیس جمهوری و اعضای هیئت دولت ۱۳۸۷/۰۶/۰۲

«مسئله‌ی وحدت و انسجام ملی هم به نظر من چیز خیلی مهمی است؛ که ما حالا اینقدر این قضیه را تکرار کردیم که کأنه الفاظ دارد خاصیت‌های خودش را در افاده‌ی معنا از دست می‌دهد! ... تقصیرها را هم گردن یکدیگر نیندازیم. اینکه بگوئیم آقا ما می‌خواهیم فلان کار را بکنیم، نمی‌گذارند؛ یا فلان کار را کردیم، جلوی‌ش را گرفتند؛ یا فلان تصمیم را گرفتیم، اقدام نکردند، انجام ندادند - که قوای مختلف و بخش‌های مختلف به همدیگر بگویند - این را کسی قبول نمی‌کند. بالاخره حوزه‌های مسئولیت، مشخص است؛ یکی باید قانون بگذارد، یکی باید اجرا کند، یکی سیاستها را تنظیم کند، یکی عملیاتی کند. همه باید با هم هماهنگ عمل کنند. ما نباید تعامل قوا با یکدیگر را دست کم بگیریم.»^{۲۶}

«رئیس یک قوه به استناد یک اتهام ثابت نشده و مطرح نشده‌ای در دادگاه، دو قوه‌ی دیگر را متهم کرد؛ این کار بدی بود، این کار نامناسبی بود؛ اینجور کارها، هم خلاف شرع است، هم خلاف قانون است، هم خلاف اخلاق است، هم تضييع حقوق اساسی مردم است.»^{۲۷}

در سالهای آخر دولت این موضوع بیشتر دیده می‌شد، جنجال آفرینی، ایجاد تنش، نامه نگاری به رئیس قوه قضاییه، پخش فیلم در مجلس، موضع گیری های قبل و بعد از آن، انداختن تقصیرها به گردن دیگران، تهدید به افشاگری در سفر اخیر خوزستان همه نمونه هایی از همین موضوع هستند.

عدم توجه کافی به سند چشم انداز

«سفارش اول ما مسأله‌ی «سند چشم‌انداز» است. در گزارش آقای رئیس جمهور یک جمله‌ی کوتاهی گفته شد و اسم سند چشم‌انداز آمد؛ لکن این کافی نیست. سند چشم‌انداز، یک مسأله‌ی فرادولتی است؛ مال این دولت و آن دولت و این سیاست و آن سیاست و این جریان و آن جریان نیست؛ محصول یک کار فشرده و مترکم است؛ کار کارشناسی شده است؛ و درست هم هست. این سند، در واقع برنامه‌ی کلان بیست‌ساله‌ی ماست و یک سند به معنای حقیقی کلمه است. آنچه که در این سند گفته شده، تعارف نشده. باید در همه‌ی برنامه‌ریزها - چه در قانون‌گذاری که قانون‌گذارها مسئولش هستند، چه در اجرا و مقررات اجرائی که شماها مسئولش هستید - سند چشم‌انداز را مورد ملاحظه قرار بدهید؛^{۲۸} نقشه‌ی راه، سند چشم‌انداز است. سند چشم‌انداز را هیچ نایستی مورد غفلت قرار داد.»^{۲۹}

خودمحوری مدیریتی

«حضرت میفرمایند «و لا تقولن انی مؤمر آمر فاطع»؛ این طور نباشد که تو بگویی چون در این کار به من مسئولیت سپرده شد، من باید دستور بدهم و دیگران از من اطاعت کنند. «لا تقولن» یعنی با تأکید و مبالغه می‌گوید مبدا چنین فکری بکنی و چنین حرفی بزنی. این روحیه که من این‌جا چون مسؤولیتی

۲۶ بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار با رئیس جمهور و اعضای هیئت دولت ۱۳۹۱/۰۶/۰۶

۲۷ بیانات مقام معظم رهبری در دیدار مردم آذربایجان ۱۳۹۱/۱۱/۲۸

۲۸ بیانات معظم له در دیدار رئیس جمهور و اعضای هیأت دولت به مناسبت هفته دولت ۱۳۸۶/۰۶/۰۴

۲۹ دیدار رئیس جمهوری و اعضای هیئت دولت ۱۳۸۷/۰۶/۰۲

دارم، باید بگویم و دیگران بی چون و چرا حرف من را گوش کنند، «ادغال فی القلب» است؛ دل تو را فاسد میکند. «و منهکة للدين». منهنکه، یعنی ضعیف کننده‌ی روح دین، دینداری و ایمان انسان. «و تقرب من الغیر» این حالت، تغییرات ناخواسته را نزدیک میکند. اعجاب به نفس و غرور و این که در مسئولیتی که من هستم، کسی نباید روی حرف من حرف بزند، از آن چیزهایی است که تغییر را نزدیک میکند؛ تغییراتی که برای انسان نامطلوب است؛ تغییرات زمانه که آدم نمیخواهد پیش بیاید؛ یعنی مُلک و دولت و اقتدار و توانایی و فرصتهای خدمت را از انسان میگیرد.^{۳۰}

این ویژگی رئیس جمهور گرچه در بعضی موارد مثبت بود و منجر به ثمردهی کار می شد اما آفت های بسیاری به دنبال داشت از جمله جدا شدن عده ای از افراد کارآمد از کابینه دولت.

تصمیمات ضربتی و بدون کارشناسی لازم

«البته نباید شتاب زدگی کرد. من، هم به رئیس جمهور محترم عرض میکنم که از شتابزدگی اجتناب شود، آرمانها با جدیت تعقیب شود، اما هیچ گونه شتابزدگی به وجود نیاید.»^{۳۱}

دولت نهم و دهم ایده های بسیار خوبی در حوزه های مختلف داشت که بسیاری به تصمیم منجر شد اما عدم کارشناسی لازم و شتابزدگی در تصمیم گیری منجر به ضعف نتیجه و عدم ثمر بخشی و حتی ایجاد مشکل برای کشور شد. برای مثال شتاب دولت در اجرای طرح هدفمندی یارانه ها، ادغام وزارتخانه ها، شتاب در اجرای مسکن مهر بدون جانمایی مناسب، طرح پیش فروش سکه، طرح ۴ میلیون تومان به هر نوزاد، عزل وزیر امور خارجه در خارج از کشور و عزل ۴ وزیر در کمتر از ده روز مانده به اتمام دولت نهم نمونه هایی از تصمیمات ضربتی و بدون کارشناسی لازم بودند.

عدم تمکین به قانون در بسیاری موارد

«قانون را اهمیت بدهید. قانون - وقتی که با ساز و کار قانون اساسی پیش رفت - حتمیت و جزمیت پیدا میکند... تا مادامی که قانون، قانون است، حتماً بایستی به آن عمل بشود و به آن اهمیت داده بشود. من این را تأکید می کنم.»^{۳۲}

موارد متعددی از بی قانونی های دولت در این مدت در خاطره ها باقی است: تاخیر بیش از حد بردن بودجه به مجلس، عدم تمکین به حکم شورای نگهبان در رابطه با استفساریه پیرامون اختیار رئیس مجلس برای لغو برخی مصوبات دولت و... نمونه هایی از این بی قانونی ها بودند.

توقعات مردم را با وعده های بدون ضمانت اجرایی بالا بردن

«آقای رئیس جمهور اشاره کردند که به ما میگویند شما سطح توقعات مردم را بالا بردید. این بالا بردن سطح توقعات، ناشی از این نیست که شما نواقص خودتان را گفته اید، مردم توقعاتشان بالا رفته؛ نه، توقعات با دادن وعده ها بالا می رود. اگر ما بتوانیم به این وعده ها عمل

۳۰ بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار اعضای هیأت دولت ۱۳۸۴/۰۷/۱۷

۳۱ بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در مراسم تنفيذ حکم ریاست جمهوری دکتر محمود احمدنژاد ۱۳۸۴/۰۵/۱۲

۳۲ دیدار رئیس جمهوری و اعضای هیئت دولت ۱۳۸۷/۰۶/۰۲

کنیم، توقعات مردم تبدیل می شود به ایمان و اعتقاد مردم؛ این خوب است. کاری کنیم که آنچه را که گفته‌ایم انجام می‌دهیم، انجام بدهیم و مردم ببینند که انجام گرفته. امروز دیدم آمارهای شما آمارهای مقایسه‌ای است - که خیلی هم خوب و بجاست - یکی از مقایسه‌ها این باشد: مقایسه‌ی بین آنچه که گفته‌ایم انجام می‌دهیم و آنچه که تا حالا توانسته‌ایم انجام بدهیم. یک درصددر بیاورید، ببینیم چه جوری است. این خیلی چیز مهمی است».^{۳۳}

حاشیه‌سازی

«واقعاً شایسته و سزاوار نیست که حواشی‌ای به وجود بیاید؛ حالا چه حواشی‌ای که خود شما گاهی اوقات بی توجه به وجود می‌آورید، چه آنهایی که دیگران به وجود می‌آورند و شما هم تسلیم آنها می‌شوید؛ از این حواشی باید پرهیز کرد. نگذارید در فضای کشور، در فضای بین دولت و مردم، درگیری‌ها و دلهره‌هایی به وجود بیاید که شماها را از کار باز بدارد».^{۳۴}

«یک توصیه‌ی دیگر این است که بهانه هم دست دیگران ندهید. من می‌بینم متأسفانه گاهی بهانه‌هایی هم از طرف خود شما داده می‌شود که این را هم بایستی توجه کنید که بهانه هم دست دیگران ندهید؛ مراقبت کنید؛ حزم کنید. و گفت: «اتقوا من مواضع التهم».^{۳۵}

غلیظ کردن ادبیات دینی بدون تناسب داشتن با رفتار

«یکی از آفت‌های این است که ما ادبیات دینی را غلیظ کنیم؛ بدون این که مابازایی در عمل داشته باشد. این ما را، هم به ریاکاری میکشاند و هم ریاکاری را در بین مردم تشویق می‌کند. این که ادبیات دینی تقویت شود، من با آن هیچ مخالفتی ندارم؛ ولی باید ما بازا داشته باشد. بیش از آنچه در رفتارمان اسلامی عمل می‌کنیم، در زبان و اظهار و تظاهر اتمان نخواهیم خود را جلوه دهیم. بیشتر اهمیت دادن به فرم تا به محتوا، از آن آفت هاست».^{۳۶}

حرف و ایده نداشتن در عرصه فرهنگی

اگرچه دولت در موضوعات مختلف ایده‌های مناسبی داشت و بسیاری را نیز با کم و کاست به صحنه عمل رساند اما در عرصه فرهنگ نه تنها ایده و طرح ویژه‌ای برای بهبود وضعیت نداشت، بلکه با مشکلات مختلفی که در این مدت در عرصه فرهنگ به وجود آمد نتوانست در حداقل سطح یک دولت اصولگرا نقش آفرینی کند. نپرداختن به دغدغه‌های جامعه حزب‌اللهی کشور در زیر حوزه‌های مختلف فرهنگی، نگاه باز فرهنگی به صورت افراطی مثلاً در سینما و نداشتن برنامه برای جهت دهی به فیلم‌ها و مدیریت این عرصه، عدم استفاده از نیروهای حزب‌اللهی کارآمد و تربیت مدیران حزب

۳۳ بیانات در دیدار رئیس‌جمهوری و اعضای هیئت دولت ۱۳۹۰/۶/۶

۳۴ بیانات در دیدار رئیس‌جمهوری و اعضای هیئت دولت ۱۳۹۰/۶/۶

۳۵ دیدار رئیس‌جمهوری و اعضای هیئت دولت ۱۳۸۷/۰۶/۰۲

۳۶ بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار رئیس‌جمهور و هیأت وزیران ۱۳۸۴/۶/۸

الهی کار آمد در صورت وجود چنین نیروهایی به نشانه جشنواره عمار، پذیرفتن ساختارهای موجود در عرصه فرهنگ، پرداختن به سخت افزار فرهنگی در کشور بدون در نظر گرفتن نرم افزار مورد نیاز، برون سپاری موضوعات فرهنگی توسط رئیس جمهور به وزیر فرهنگ و عدم پرداختن به این مهم در اولویت های دولت از جمله مشکلاتی بودند که به طور عمده در دولت نهم و دهم به چشم می خوردند.

عدم رفع مظلومیت از حوزه فرهنگ

«نکته‌ی بعدی که می خواهم سفارش کنم، این است که از بخش فرهنگ رفع مظلومیت کنید. بخش فرهنگ انصافاً بخش مظلومی است. الان در گزارش آقای رئیس جمهور، اصلاً اسمی از فرهنگ نیامد؛ یا در اولویت بندیها این اولویت فدای اولویتهای دیگر شد و آنها تقدم پیدا کرد که در کوتاهی وقت، بیان بشود! این مظلومیت است دیگر. واقعا مسأله‌ی فرهنگ را دست کم نگیرید.»^{۳۷}

سطحی نگری در امور فرهنگی

«ما مطلقاً نایستی توقف داشته باشیم، باید پیش برویم. هیچ سطحی نگری جایز نیست. ظاهرگرایی و عوامزدگی در کار فرهنگی جایز نیست. کار فرهنگی بایستی مدبرانه، عمیق، با حوصله و از سوی آدمهای باصلاحیت و کارشناسهای حقیقتا وارد، در همهی شعبه‌ها و شاخه‌های گوناگون فرهنگی مورد توجه قرار بگیرد.»^{۳۸}

کم توجهی به برخی موضوعات اقتصادی

اگر چه دولت فعالیت های اقتصادی عمده ای در سطح کشور در طول ۸ سال انجام داد اما عدم ورود به برخی حوزه ها یا ورود ناقص و غیر کارشناسانه به برخی دیگر حوزه ها مشکلاتی را برای کشور در پی داشت. عدم اصلاح ساختار بانکی و بالا بردن دستوری نرخ بهره، عدم کنترل نرخ ارز و بی تدبیری در کنترل فشارهای ناشی از نوسانات قیمت ارز بر مردم، عدم اصلاح واردات بی رویه، تلاش ناچیز در راستای حذف دلار در معاملات بین المللی با کشورهای خواستار حذف دلار (چین و ترکیه) مواردی بودند که جز نقاط ضعف دولت حساب می شدند.

ضعف ساختاری وزارت خارجه

مشکل عمده ای که در ساختار وزارت خارجه از مدتها قبل وجود داشت و دارد ضعف عملکرد سفارتخانه ها در سایر کشورهاست. در واقع سفارتخانه های ایران در سایر کشورها عمدتاً تنها وظیفه صدور ویزا و برخی امور اداری رایج را دارند و ایجاد ارتباط با اقشار مختلف مردم اعم از دانشجویان، خبرنگاران و...، ایجاد ظرفیتهای مختلف جهت تعامل مردمی دو کشور، زمینه سازی جهت صدور انقلاب و استفاده از ظرفیت های موجود در سایر کشورها جهت پیشبرد اهداف

۳۷ بیانات معظم له در دیدار رئیس جمهور و اعضای هیأت دولت به مناسبت هفته دولت ۱۳۸۶/۰۶/۰۴

۳۸ بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار با رئیس جمهور و اعضای هیئت دولت ۱۳۸۵/۰۶/۰۶

انقلاب هرگز به عنوان سرفصل وظایف این وزارتخانه در نظر گرفته نمی شود. نکته ی منفی ای که در این دولت وجود داشت نپرداختن به این موضوع و اصلاح این ساختار معیوب بود.

عدم مبارزه جدی با مفاسد اقتصادی

« چند سال قبل از این، بنده درباره ی فساد اقتصادی، به رؤسای قوا نامه دادم. خوب، با فساد اقتصادی مبارزه کنید. به زبان گفتن که مطلب تمام نمی شود؛ عملاً با فساد مبارزه کنید. هی بگوئیم مبارزه با فساد اقتصادی. خوب، کو؟ در عمل چه کار شد؟ چه کار کردید؟ اینهاست که انسان را متأثر می کند.»^{۳۹}

دولت در سال ۸۴ شعار مبارزه با فساد اقتصادی را به عنوان یکی از مهم ترین شعارهای انتخاباتی مطرح کرد و بدنه جامعه به این شعار اقبال فراوانی نشان داد اما با گذشت زمان فساد ستیزی عینیت پیدا نکرد و مبارزه جدی با مفاسد بزرگ که (به عامه مردم بر نمی گردد) صورت نگرفت. حضور افرادی در سمت های مهم دولت که متهم به فساد اقتصادی بودند نیز از نکات منفی به حساب می آمد چرا که یا باید تبرئه می شدند یا محکوم ولی این اتفاق نیافتاد و آنها صرفاً تطهیر شدند و در سمت های خود باقی ماندند.

اینفوگرافیک نقاط مثبت و منفی دولت نهم و دهم

«آنچه ما برای رئیس جمهور آینده نیاز داریم، عبارت است از
استیازاتی که امروز وجود دارد، منهای ضعفهایی که وجود دارد»
امام خاامنه ای

مجمع تشخیص و مشورتهای اسلامی

Email: bsut@chmail.ir

تلفن تماس: ۰۲۱۶۶۰۲۲۷۱۰